اصول اساسي جامعه مدني

كمال مرادي

دانشمندان و محققين جامعه‌شناس سياسي جامعة مدني را بر اساس 6 اصل تعريف مي‌كنند:

1) مطالبات مردم در چارچوب قانون اساسي و قوانين موضوعه به صورت شفاف مطرح مي‌شود.

2) ضرورت داشتن نماينده جريانات اجتماعي و فرهنگي در عرصه سياسي.

۳) دخالت جريانات سياسي در ساختار تصميم‌گيري جامعه با توجه بـه پشـتوانه و وزن اجتمـاعي خويش و پذيرفتن حقوق اقليت.

۴) تحمل اكثريت در صورت كسب آراء گروه اقليت (تناوب احزاب و افراد در حاكميت).

۵) نهادينه شدن فضاي نقد و نقادي و شكستن تقدسهاي كاذب و اعتقاد بـه ايـن نكتـه كـه هـيچ حكومت، نظام سياسي، قانون اساسي و منشوري جاودانه و ابدي نيست و بايد در جهـت خردمندانـه و دموكراتيك با مشاوره و نهايت مشاركت عمومي تغييرپذير باشد.

۶) به وجود آمدن نهادهاي مدني جهت دخالت در تصميم‌سازي و تصميم‌گيري‌هـاي جامعـه (بـه عنوان نمونه در جامعه آمريكا به ازاي هر 400 نفر از كل جمعيت يك گـروه و نهـاد مـدني فعاليـت مي‌نمايد و در جوامع دموكراتيك نيز اين نسبت تا حدودي صدق مي‌كند).

جامعه ايران با توجه به ساختار سنتي آن يك جامعه نيمه دموكراتيك بوده و با انباشـت قـدرت و ثروت روبرو مي‌باشد. لذا بزرگترين چالش پيشروي 30 سال آينده جامعـه مـا تعامـل بـين نيروهـاي اصلاح‌طلب ترقي‌خواه اجتماع با منابع و مصادر قدرت و ثروت در جهت تثبيت پايه‌هاي جامعه مـدني خواهد بود. لذا تحقق جامعه مدني هرگز پديده‌اي اعطا كردني نيست، بلكه بايد شـرايط عمـومي مهيـا شود و براي تأمين اين شرايط تلاش تك تك افراد جامعه و بالا رفتن سطح سـواد و آمـوزش، تغييـر ذهنيت استبدادي، آزادي بيان و انديشه، اقتصاد بازار و... لازم و ضروري است و قصور و كوتـاهي از سوي دولت، ملت و نهادهاي واسط گناهي نابخشودني است.

ناگفته نماند ورود به عصر انقلاب انفورماتيك، ايجاد سازمان تجارت جهاني و حضور تلويزيون فـرا ملّي و ماهواره به تحقق جامعه مدني در جوامع كمك شاياني كرده است و طبيعتا جامعه ايـران نيـز از اين قاعده مستثني نخواهد بود. ■